

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФУНКЦІОНАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ

*"Хто володіє інформацією – той володіє світом".
Ротшильд*

Анотація. Розглянуто підходи до визначення поняття "інформація", розкрито його суть. Розглянуто критерії якісної інформації. Виявлено її вплив та вплив інформаційних ресурсів на функціональну діяльність організації за сучасних умов постійно зростаючого рівня інформатизації.

Аннотация. Рассмотрены подходы к определению понятия "информация", раскрыта его суть. Рассмотрены критерии качественной информации. Выявлено ее влияние и влияние информационных ресурсов на функциональную деятельность организации при современных условиях постоянно растущего уровня информатизации.

Annotation. Approaches to the definition of the concept "information" are considered, its essence is disclosed. The criteria of high-quality information are studied. Its influence and the impact of information resources on the functional activity of the organization in the current constantly growing informatization is identified.

Ключові слова: інформація, інформаційна безпека, життєвий цикл, інформаційний потік, інформаційне забезпечення.

Людство живе в період переходу до інформаційного суспільства, головну роль в якому відіграють саме інформація та інформаційна безпека. У сучасних установах інформаційна безпека організації стає високотехнологічним виробничим процесом, що включає в себе: організаційне, аналітичне, правове, ретроспективне, прогнозне забезпечення її функціонування; документування управлінської інформації; організацію обігу службових електронних документів. Саме тому все більше організацій хочуть бачити в себе фахівця, який займається підбором інформації, обробкою й оформленням документів – інформаційного аналітика. Сучасній установі для організації її успішного функціонування необхідний єдиний підрозділ інформаційно-документального обслуговування, в обов'язки якого входить: приймати активну участь в моніторингу релевантної інформації, розробляти ефективні управлінські рішення, вести контроль, перевірку завдань і розпоряджень вищого керівництва. Пріоритетним у функціональній діяльності сучасної організації є створення та активний розвиток інформаційного системно-мережного простору. По-перше, це важлива роль електронного документа в сучасному світі; носій різноманітної інформації і канал соціальної комунікації; засіб збереження, реєстрації і передання інформації у просторі і часі; об'єкт охорони інтелектуальної власності та захисту авторських прав. По-друге, це зростання ролі інформаційних процесів у всіх різновидах людської діяльності; прояв спільної основи, притаманній багатьом інтелектуальним напрямам суспільного розвитку, його глобалізації; посилення високоякісного інформаційного забезпечення вищого керівництва всіх рівнів і напрямів соціального управління. Не кожен усвідомлює, наскільки велику роль має інформація в функціональній діяльності організації, ось чому дане питання є актуальним на даний момент.

Проблемі визначення місця і ролі інформації, специфіки інформаційних ресурсів для покращення функціональної діяльності та розвитку підприємства багато уваги приділялося в працях зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема в працях М. Костельса, Д. Белла, Воробієнко П. П., Гранатурова В. М., Голубицької О. О., Голубева А. К., Івахненка С. В. та ін.

Метою написання статті є визначення поняття інформації та виявлення її ролі та ролі інформаційної безпеки на функціональну діяльність організації за сучасних умов постійно зростаючого рівня інформатизації ринкових та суспільних відносин.

Слово "інформація" найпоширеніше сьогодні за вживанням. Інформацією діляться, її передають, приймають, кодують, розшифровують. Її можна видобувати, зберігати, накопичувати, модифікувати, обробляти. Вона може бути забута, втрачена, прихована, знищена. Інформацію можна записати, стерти, відновити, нею торгують і розкидаються, її вкладають і витягають і т. д. Інформація застосовна до всіх сфер людської діяльності (від психології до процесів у глобальній економіці) і не тільки людської [1].

Інформація (від лат. *informatio* – роз'яснення, виклад, освідомлення похідна від лат. *informare* – надавати форму) – сукупність яких-небудь відомостей, даних, переданих людьми усно (у формі мови), письмово (у вигляді тексту, малюнків, таблиць, креслень, умовних позначень) або іншим способом (наприклад, за допомогою світлових і звукових сигналів, електричних та нервових імпульсів тощо) [1]. Аналіз нормативної бази [2 – 4] не дає повного уявлення про інформацію. Але можна сказати, що є кілька підходів до розуміння даного поняття: суб'єктивний (функціональний) підхід – інформація є феноменом людини і людського суспільства і поза ним відсутня; управлінський – інформація є прерогативою систем управління, і поза цими системами відсутня; об'єктивний – інформація

© Полович К. В., 2013

"поза нами і незалежно від нас", а люди нею лише користуються [1].

Кінець ХХ – початок ХХІ століття ознаменувався переходом людства від індустріального до постіндустріального, інформаційного суспільства. Це період активного розвитку техніки і технологій, насиченості всіх сфер господарсько-економічної діяльності потоками різного роду інформації. Це період

кардинальних змін. На індустріальній стадії розвитку суспільства домінуючим видом діяльності була проста праця, різновидом благ – матеріальний продукт, а принципом соціальної взаємодії – товарний обмін, а на інформаційній стадії домінують творчість, інформаційні продукти та міжособові інформаційні обміни (комунікації) між унікальними індивідами [5].

Серед багатьох факторів, здатних знизити ризики та підвищити ефективність роботи організації, особливо виділяється фактор інформаційної безпеки. Не випадково його виділяють як новий фактор виробництва разом з факторами праці, землі та капіталу. Інформація – це один із ключових ресурсів, без якого неможлива ефективна діяльність [6], це, перш за все, те, що сприяє зменшенню невизначеності вибору рішень, що забезпечує існування і функціонування будь-якої організації.

Планування і розробка систем управління інформаційними ресурсами і потоками ґрунтуються на етапах життєвого циклу інформаційного ресурсу. Життєвий цикл інформаційного ресурсу визначає цикл взаємодії фахівця і системи: визначення цілей (особистих, корпоративних, суспільних) і змісту інформації, необхідної для їх досягнення; створення, збирання, зберігання і пошук інформації; передавання інформаційних ресурсів користувачам і їх використання; оновлення у процесі використання, пов'язане з оновленням властивостей, якостей, підвищенням продуктивності, інших ознак; утилізація та ліквідація. Типовими завданнями є виконання основних функцій менеджменту, таких, як планування, організація, координація, контроль [7].

По-перше, організаціям необхідна інформація, яка може суттєво вплинути на процес і сам бізнес. До такої інформації належать повідомлення про ціни на ринках і промислових стандартах у країнах, де ведеться свій бізнес.

По-друге, виникає питання, як визначити економію від задіяної в процесі управління компанією інформації, отриманої за допомогою маркетингових досліджень. Різні організації у разі застосування однієї і тієї ж вихідної інформації при веденні бізнесу матимуть різні результати. Відповідно й економія від цієї інформації буде різною, що обумовлено комплексом факторів, які у кожній організації свої. А оскільки величина економії неоднакова, то і гранична вартість цієї чи іншої інформації буде різною.

По-третє, сама інформація несе в собі низку якісних відмінностей. Для максимального зменшення невизначеності при прийнятті рішень потрібна нескінченна кількість інформації. Отже, потреби управління будь-якої організації в інформації практично необмежені.

Таким чином, інформацію можна вважати товаром, але специфічним, основна специфіка якого полягає в його спроможності, переміщуватися до споживача, одночасно залишаючись у виробника, і не руйнуватися, а іноді і не перетворюватися, в процесі споживання подібно матеріальним товарам [5].

Інформацію (у тому числі ту, яка використовується в процесі управління організацією) класифікують за різними ознаками. Найбільшу питому вагу в функціональній діяльності організації займає економічна інформація.

Економічна інформація – це сукупність цифр, фактів, відомостей та інших даних, які переважно кількісно відображають суспільно-економічні явища і процеси. Вона містить дані соціально-економічного планування і прогнозування, фінансових планів, первинного, оперативного й бухгалтерського обліку, статистичної звітності, економічного аналізу тощо [8].

Комерційна інформація як підвид економічної – це інформація по компаніях, фірмах, корпораціях, напрямках їх робіт і продукції, що випускається, фінансовому у стану, ділових зв'язках, угодах, керівниках, а також ділові новини у сфері економіки та бізнесу, що надаються інформаційними службами. Вона включає дані про: попит покупців і фактори, що його визначають; місткість ринку; товарні пропозиції; оптових покупців і продавців товарів; платоспроможність покупців товарів; конкурентоспроможність і потенційні можливості підприємств; прогнозовані обсяги продажу товарів і ціни; можливі ризики; обсяги продажів товарів і ціни (прогноз) [9].

На практиці інформація може бути зовсім непотрібною, а може бути надзвичайно цінною. Цінність заключається в її корисності. Корисність у свою чергу визначається внутрішніми та зовнішніми користувачами, які висувають до її якості такі вимоги:

відповідність і своєчасність інформації – здатність впливати на прийняття рішення користувачем і задовольнити його інтереси у потрібний момент або у певний термін;

достовірність – гарантія об'єктивності і правдивості наданих даних; передбачає необхідність зазначення методів, процедур одержання, щоб користувачі могли правильно розуміти її призначення і, за необхідності, перевірити її;

порівнюваність – можливість порівняння показників (наприклад, звітності), що потребує застосування набору визначень, одиниць вимірювання, методики опрацювання даних;

доступність і зрозумілість – подання інформації у зрозумілій для сприйняття формі. Форми надання звітності (поняття, які аналізуються, бази даних та ін.) повинні відображати сутність питання, бути чіткими, без зайвої деталізації, правильно перекладеними з іноземної мови тощо;

конфіденційність інформації – надання користувачам лише тієї інформації, яка не завдасть шкоди організації з боку конкурентів.

Якість інформації залежить від джерел її отримання (їх доступності, лояльності відносно організації або незалежності від конкурентів), способів отримання (включаючи кваліфікацію виконавців) та методів обробки (з урахуванням специфіки її виконання конкретним фахівцем).

Дотримання всіх розглянутих вимог до інформації впливає на об'єкт (керівництво організації) і на суб'єкт (її працівника). Основні позитивні результати впливу подані у таблиці [6].

Таблиця

Вплив якості інформації на об'єкт і суб'єкт управління організацією [6]

Об'єкт	Суб'єкт
Підвищення ефективності управління організацією та її діяльності прямо залежить від повноти та своєчасності одержання інформації	Вчасно доставлена виконавцеві інформація є однією з головних умов успішного виконання функцій і ефективного досягнення поставлених цілей
Підвищення конкурентоспроможності організації – інформація стає стратегічним ресурсом	Підвищення відповідальності за невиконання доручення в умовах достатності інформації

Таким чином, інформація, яка відповідає розглянутим вимогам, є стратегічним ресурсом, який здатний забезпечити конкурентні переваги будь-якій організації.

Сукупність вихідної інформації різного характеру, що призначена для прийняття рішень у сфері виробничого підприємництва, можна вважати за інформаційне забезпечення підприємства. Вихідна інформація для організації має два різновиди: інформація про стан зовнішнього середовища та інформація про стан організації (чи наявних передумов її створення). Від рівня інформаційного забезпечення діяльності організації та результативності використання інформаційних ресурсів залежить, наскільки ефективною є її функціональна діяльність і перспективний розвиток. Особлива роль інформації та інформаційних ресурсів у діяльності сучасних організацій обумовлена їх безпосередньою участю у будь-яких економічних процесах та постійно зростаючим рівнем інформатизації ринкового середовища та суспільства в цілому [8].

Підбиваючи підсумки, можна зробити висновок, що сьогодні інформація є основним стратегічним ресурсом і продуктом будь-якої організації. Це дозволяє не тільки значно підвищити роль інформаційного фактора у функціональній діяльності організації та процесах прийняття управлінських рішень, а й застосовувати якісно нові технології для задоволення інформаційних потреб, дає змогу бачити більш повну і реальну картину бізнесу.

Наук. керівн. Москаленко Н. О.

Література: 1. Тулик Н. В. Что такое информация / Н. В. Тулик // Системные технологии. – 2011. – № 1. – С. 25–36. 2. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2658-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>. 3. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>. 4. Про телекомунікації : Закон України від 18.11.2003 р. № 1280-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>. 5. Литвиненко О. Г. Інформація як ключова складова успішної діяльності підприємства в сучасних умовах / О. Г. Литвиненко, С. С. Яременко // Вісник Національного технічного університету. – 2010. – Вип. 7. – С. 97–103. 6. Ілляшенко К. В. Аналіз інформаційного забезпечення діяльності підприємства / К. В. Ілляшенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2012. – № 1 (17). – С. 188–192. 7. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту : навчальний посібник / О. В. Матвієнко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 128 с. 8. Теоретичні основи інформаційного забезпечення діяльності підприємства на сучасному етапі / В. М. Орлов, Л. В. Шостак, О. В. Орлова та ін. // Вісник Волинського інституту економіки і менеджменту. – 2011. – № 2. – С. 252–260. 9. Комерційна діяльність організацій : навчальний посібник для аграрних вищих навчальних закладів I – II рівня акредитації / за ред. Старожилова Г. М., Озима В. В. – К., 2007. – 546 с.